

وداع با خدمتگزار پایدار انقلاب

در پی درگذشت آیت‌الله عباس واعظ طبسی، تولیت آستان قدس رضوی و نماینده ولی فقیه در استان‌های خراسان رضوی، خراسان شمالی و خراسان جنوبی، رهبر معظم انقلاب صبح دیروز (شنبه) در مراسم تشییع پیکر این عالم مجاهد در حرم مطهر رضوی حضور یافتند. در این مراسم که با حضور روسای قوا و مسئولان لشکری و کشوری بر گزار شد، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای بر پیکر آن مرید صدیق امام راحل اقامه نماز و ایشان را خدمتگزار پایدار انقلاب توصیف کردند. مدیر عامل سازمان تامین اجتماعی نیز با صدور پیامی، درگذشت این عالم گرانقدر را به مقام معظم رهبری، جامعه روحانیت و خاندان آن مرحوم تسلیت گفت. آیت‌الله واعظ طبسی روز جمعه در ۸۰سالگی به دلیل عارضه تنفسی در بیمارستان امام رضا (ع) شهید در گذشت.

یکشنبه ● ۱۶ اسفند ۱۳۹۴ ● شماره چهل و شش

ا ت ی چ ع ه ن و

مشاور ارشد مدیر عامل سازمان تامین اجتماعی گفت: «هوشمندسازی و توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات دومین راهبرد سازمان تامین اجتماعی است.» فرخ ملکوندفرد در همایش سراسری فرآیندهای نوین فناوری اطلاعات در حوزه بیمه، تنظیم منابع و مصارف سازمان‌های بیمه‌گر اجتماعی را از چالش‌های این نهادها خواند و اظهار داشت: «عمده این نهادهای بیمه‌ای برای وصول منابع با مشکل روبرو هستند و از بودجه دولت استفاده می‌کنند.» وی تصریح کرد: «تامین اجتماعی تنها سازمان بیمه‌گر اجتماعی در کشور است که به منابع وصولی خود متکی است و از منابع دولتی هیچ گونه

استفاده‌ای نمی‌کند.»

رئیس شورا و نماینده تام‌الاختیار سازمان تامین اجتماعی در نهادهای سیاست‌گذاری، تقنینی، تدوین و تصویب برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور افزود: «از زمان تصویب قانون تامین اجتماعی در سال ۱۳۵۴ اصلاحات متعددی در این قانون صورت گرفته و ما نیز سعی کرده‌ایم در سندر اهرودی اصلاحات را شناسایی و سازماندهی کنیم.» مشاور ارشد مدیر عامل سازمان تامین اجتماعی با بیان اینکه قلمرو

خبرها و نظره‌های تأمین اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی در کشور وسیع و این نظام مشاع و بین‌نسلی است، اضافه کرد: «نظام بیمه‌ای سازمان تامین اجتماعی بر پایه مزایای تعریف‌شده استوار است که خود از قوی‌ترین نظام‌های بیمه‌ای در جهان است.» ملکوندفرد در ادامه اظهار داشت: «سازمان تامین اجتماعی بیش از ۴۰ میلیون نفر در کشور را تحت پوشش دارد و سالانه ۳۶ هزار میلیارد تومان تعهدات قانونی به ذی‌نفعان پرداخت می‌کند.» وی افزود: «علاوه بر این سازمان

کتیبنو | ۰۳

توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات، دومین راهبرد سازمان تامین اجتماعی

تامین اجتماعی سالانه ۱۲۰ هزار میلیارد تومان هم گردش مالی دارد.» نماینده تام‌الاختیار سازمان تامین اجتماعی در نهادهای سیاست‌گذاری و تقنینی با بیان اینکه بخش ICTتامین اجتماعی از بخش‌های مهم این سازمان است، اظهار داشت: «تکامل این بخش به‌خوبی در سازمان در حال پیگیری است.» وی افزود: «سازمان تامین اجتماعی بسا توجه به حجم فعالیت گسترده چاره‌ای جز حرکت به سمت هوشمندسازی ندارد. برای این امر باید سیستم یکپارچه‌ای داشته باشیم و نظام سیستم ارتباطات فرابخشی مورد نیاز است.»

همه چیز درباره کاراکارت بازنشستگان ومستمری بگيران

ثبت‌نام بازنشستگان و مستمری‌بگیران برای کارت اعتباری رفاه اجتماعی ایرانیان (کاراکارت) آغاز شد

ثبت‌نام کارت اعتباری رفاه اجتماعی ایرانیان ویژه بازنشستگان و مستمری‌بگیران آغاز شد. این کارت به اندازه ۴ برابر حقوق بازنشستگان شارژ می‌شود و مهلت بازپرداخت اقساط آن نیز یک سال خواهد بود

می‌گوید: «کارمزد در نظر گرفته شده برای این کارت‌ها ۱۲ درصد است و اقساط مربوطه نیز طی دوره‌ای یک‌ساله از حقوق و مستمری دریافتی ماهانه بازنشستگان کسر خواهد شد که البته ر ایزنی‌هایی هم صورت گرفته که زمان بازپرداخت اقساط طولانی‌تر شود.» وی با بیان اینکه ثبت تقاضا و دریافت کاراکارت بازنشستگان و مستمری‌بگیران به ساده‌ترین روش ممکن انجام می‌شود، اضافه می‌کند: «چنانچه بازنشستگان و مستمری‌بگیران کدملی خود را به سامانه پیام کوتاه ۱۴۲۲-۱۰۰۰ ارسال کنند، کاراکارت را از شعبه بانکی محل دریافت حقوق بازنشستگی تحویل خواهند گرفت اما اگر با مراجعه به تارنمای www.samanehrehaf.ir ثبت‌نام نمایند، این امکان را خواهند داشت که بانک و شعبه مورد نظر خود را برای دریافت کاراکارت را انتخاب کنند.» اردلان زمان صدور کارت‌های اعتباری را چندان طولانی نمی‌داند و با اشاره به اهمیت خریدهای شب عید، از تلاش سازمان تامین اجتماعی برای کاهش تعداد روزهای انتظار برای دریافت کارت می‌گوید و می‌افزاید: «کارت‌ها پس از ثبت‌نام و ارائه درخواست، حداکثر پس از ۱۵ روز از طریق بانک مربوطه در اختیار متقاضیان قرار می‌گیرد. علاوه بر این سازمان تامین اجتماعی زمان و شعبه بانک محل تحویل کاراکارت را به صورت پیام کوتاه به اطلاع بازنشستگان و مستمری‌بگیران متقاضی خواهد رساند.» معاون اداری و مالی سازمان تأمین اجتماعی با اشاره به سهولت استفاده از این تسهیلات و عدم نیاز به طی مراحل اداری و ارائه ضامن، تصریح می‌کند: «هدف سازمان تأمین اجتماعی ارائه خدمات مناسب حال بازنشستگان و تک‌ریم و جلب رضایت آنان در آستانه سال نو است که امیدواریم بازنشستگان و مستمری بگیران بتوانند به نحو مطلوب از این تسهیلات استفاده کنند.»

■ جایگاه بازنشستگان در راهبردهای تامین اجتماعی

اگر نگاهی به وضعیت امروز و دیروز بازنشستگان بیندازیم، قدر مسلم تأیید خواهیم کرد که علی‌رغم تأکیدات مکرر قانونی بر لزوم توجه به وضعیت بازنشستگان، طی سالیان گذشته اقبال آنطور که باید و شاید با این اقشار یار نبوده است. در این میان البته

کمتر کسی است که در مورد اهمیت رسیدگی به وضعیت دخل و خرج و معیشت بازنشستگان تردید داشته باشد. همان‌هایی که بعد از چندین دهه کار و تلاش، بر خورداری‌شان از سطحی قابل قبول از رفاه و آسایش حقی طبیعی است که همه به آن ادعان دارند، اما همگان در این امر اتفاق نظر دارند که بسیاری از بازنشستگان از نظر دخل و خرج زندگی به شدت تحت فشار هستند و این واقعیتی انکارناپذیر است. کافی است نگاهی به آمارها داشته باشیم، بنابه آمارهای رسمی، بازنشستگان و مستمری بگیران مشترک صندوق‌های بازنشستگی در ایران به خصوص دو صندوق سازمان تامین اجتماعی و صندوق بازنشستگی کشوری، طی هشت‌سالی که دولت‌های نهم و دهم بر سر کار بودند، ۶۷در صد قدرت خرید خود را از دست داده‌اند. قدرت خریدی که در کش و قوس تورم و افزایش قیمت‌های غیرمنطقی و فاقد توجه اقتصادی به تدبیر رنگ باخته و بازنشستگان و مستمری‌بگیران را با مشکلاتی جدی در گذران زندگی روزمره خود مواجه ساخته‌است. البته این همه ماجرا نیست چرا که صد بالایی از بازنشستگان را حداقل بگیرها تشکیل می‌دهند. حقیقت این است که بیش از ۶۰در صد بازنشستگان را حداقل‌بگیران تشکیل می‌دهند که این وضعیت را به مراتب پیچیده‌تر می‌کند. کنکاش در باب چرایی بالا بودن تعداد حداقل‌بگیران و کاهش قدرت خرید بازنشستگان دلایل عیدیه‌ای را پیش روی ما می‌نهد اما آنچه که شاید اهمیت بیشتری داشته باشد، بر نامرئیزی و اقدام برای جبران شکاف به وجود آمده است. شکافی که با روی کار آمدن مدیریت جدید در سازمان تامین اجتماعی دست کم به سمت ترمیم شدن حرکت کرده است. بزرگ‌ترین سازمان بیمه‌گر اجتماعی ایران اقدامات زیادی را در جهت تقویت بنیه اقتصادی بازنشستگان انجام داده که آخرین آنها کارت رفاه اجتماعی ایرانیان (کاراکارت) است که از ۲۰ اسفندماه به متقاضیان ارائه خواهد شد.

■ کارا کارت چیست؟

کمتر از یک ماه پیش بود که وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی از طرحی رونمایی کرد که هدف اصلی‌اش تقویت بنیه اقتصادی بازنشستگان بود. این اقدام که با همکاری وزارت امور اقتصادی و دارایی، بانک مرکزی، سازمان تامین اجتماعی و صندوق بازنشستگی کشوری طراحی شده، هر چند در ادامه سیاست‌های انبساطی دولت و بازگشت رونق به عرصه بازار قابل تحلیل است اما در سطحی دیگر بنا دارد هزینه‌های کمتر شدن زندگی بازنشستگان را به نحو هوشمندانه‌تری مدیریت کند. بر این اساس بیش از ۲ میلیون و ۸۵۰ هزار بازنشسته و مستمری بگیر تأمین اجتماعی با هر سطحی از حقوق و در آمد قادر خواهند بود با دریافت این کارت از فروشگاه‌های هفت‌گانه‌ای که در نظر گرفته شده خرید خود را انجام دهند. اما شرایط و نحوه دریافت این کارت چیست و اینکه اعتبار کارت مورد نظر چگونه تامین می‌شود؟ در همین رابطه معاون مالی و اداری سازمان تامین اجتماعی با تأکید بر سادگی فرآیند ثبت‌نام در یافت کاراکارت می‌گوید: «سازمان تامین اجتماعی در روش را بر ای ثبت‌نام متقاضیان در نظر گرفته است که یکی از آنها ارسال کد ملی بازنشسته و مستمری بگیر به سامانه پیام کوتاه ۱۴۲۲-۱۰۰۰ و دیگری هم مراجعه به تارنمای www.samanehrehaf.ir است که بازنشستگان و مستمری‌بگیران سازمان تامین اجتماعی می‌توانند از آن دو مسیر تمایل خود را برای دریافت کارت اعتباری رفاه ایرانیان اعلام کنند.» رحیم اردلان با بیان اینکه این طرح در مرحله اول در استان‌های تهران و البرز عملیاتی می‌شود و سپس به سایر استان‌ها هم تسری داده می‌شود، در خصوص اعتبار در نظر گرفته شده برای این کارت اضافه می‌کند: «این کارت چهار برابر میزان حقوق و مستمری متقاضیان شارژ می‌شود که با استفاده از آن قادر خواهند بود از فروشگاه‌های زنجیره‌ای رفاه، اتکا، شهروند، سپه، امکان، اسکات و فرن‌هنگیان خرید کنند.» اما شاید مهمترین بخش موضوع صدور کاراکارت برای بازنشستگان، کارمزد و نحوه بازپرداخت اعتبار در نظر گرفته شده باشد. اردلان ضمن تشریح نحوه بازپرداخت اقساط مربوطه

عالی کارگران بازنشسته سازمان تامین اجتماعی با اظهار امیدواری نسبت به تداوم حمایت‌های سازمان تامین اجتماعی از بازنشستگان افزود: «تکریم بازنشستگان و مستمری‌بگیران نزد مدیریت سازمان تامین اجتماعی جایگاه ویژه‌ای دارد و برنامه‌ریزی‌های لازم برای صدور کاراکارت به بازنشستگان انجام شده و این اقشار می‌توانند از طریق روش‌های اعلام‌شده از سوی مدیریت سازمان تامین اجتماعی نسبت به ثبت‌نام و دریافت کاراکارت اقدام کنند.» بیات با بیان اینکه کانون عالی کارگران بازنشسته تأمین اجتماعی از طرح‌های اینچنینی که حالت وام‌های ضروری را داشته باشد حمایت می‌کند اضافه می‌کند: «کانون عالی اطلاع‌رسانی‌های لازم را در این خصوص به بازنشستگان انجام داده است و آماده هر گونه همکاری لازم در جهت اجرایی شدن این طرح است.»

■ چرخ زندگی بازنشستگان همچنان می چرخد

فارغ از کم و ناچیز بودن اعتبار که در آن بحثی نیست، کاراکارت تا زترین اقدام سازمان تامین اجتماعی برای کمک به گردش چرخ زندگی بازنشستگان و یاری‌رسانی به آنها در بهبود وضعیت معیشتی‌شان است. این دیدگاه البته تا حدودی درست است که بازنشستگان متناسب با مشکلات و معضلاتی که به آنها دست‌وپنجه نرم می‌کنند از سوی نهادهای کلان سیاست‌گذار مورد توجه قرار نمی‌گیرند و سیاست بهبود اوضاع و شرایط آنها به وضوح در پیچ و خم قوانین عمدتاً ناهمگون و فاقد ضمانت اجرایی سال‌های گذشته گیر کرده اما هم‌زمان هم نمی‌توان از طرح‌هایی مانند نظام پرداخت متمرکز مستمری بازنشستگان، پرداخت وام‌های ضروری قرض الحسنه، اجرای طرح نسیم سلامت و اعزام بازنشستگان و مستمری‌بگیران به مشهد مقدس، برگزاری المپیادهای ورزشی مختلف، طرح بیمه عمر بازنشستگان و ... هم به سادگی عبور کرد. طرح‌هایی که قریب به اتفاق آنها به همت سازمان تامین اجتماعی اجرایی شده و به میزان زیادی چرخ زندگی این اقشار را که سالیان دراز از حرکت باز ایستاده بود به حرکت واداشت و از سویی هم ترمز افزایش مشکلات مالی بازنشستگان را کنشید. مهم‌تر اینکه از تباط میان سازمان تامین اجتماعی و بازنشستگان و مستمری‌بگیران را به حالت ایده‌آل خود بازگردانده است و در شرایطی که گذران روزهای سخت برای بازنشستگان و کوچکتر شدن سبب معیشتی آنها و اوقعیتی گزنده است اما سازمان تامین اجتماعی بنا به تعهدات خود، رسیدگی به این اقشار را در کانون توجه خود قرار داده و علاوه بر همه اینها ماهانه هم ۴۲۰۰ میلیارد تومان را در قالب حقوق و مستمری به آنها پرداخت می‌کند.

بازنشستگان و مستمری بگیران سازمان تامین اجتماعی می‌توانند با ارسال کدملی خود را به سامانه پیام کوتاه ۱۴۲۲-۱۰۰۰، کاراکارت را از شعبه بانکی محل دریافت حقوق بازنشستگی دریافت کنند و با مراجعه به تارنمای www.samanehrehaf.ir ثبت‌نام و شعبه مورد نظر خود را برای دریافت کاراکارت انتخاب کنند.

■ یادداشت

● دکتر مجتبی قاسمی

اهمیت اصلاحات ساختاری در نظام بازنشستگی ایران

سیستم‌های مستمری در بسیاری از کشورها نقش مهمی در تامین مخارج زندگی سالمندان و مستمری بگیران دارند. البته دامنه پوشش و ساز و کار سیستم‌های مستمری در کشورهای مختلف متفاوت بوده و می‌توان گفت که علیرغم شباهت‌های فراوان میان این سیستم‌ها، هر یک از آنها از ویژگی‌های خاص خود برخوردارند. تمام صندوق‌های بازنشستگی در ایران (از جمله سازمان تامین اجتماعی و صندوق بازنشستگی کشوری که بیش از ۹۰ در صد از بازنشستگان کشور را تحت پوشش خود دارند) صرفاً شامل یک لایه بیمه‌ای هستند که بر خورداری از مزایای مستمری در آنها مستلزم مشارکت در سیستم مستمری به صورت پرداخت حق بیمه است. تمام سیستم‌های مستمری عمومی در ایران (از جمله دو صندوق فوق الذکر) از نوع DB-PAYG هستند که یکی از جنبه‌های مهم این سیستم‌های مستمری وجود ارتباط بین نسلی در آنها است. نگاهی به وضعیت صندوق‌های مستمری بزرگ در کشورمان حاکی از آن است نسبت پوشش حمایتی (نسبت مشترکین شاغل به مشترکین مستمری بگیر) در آنها در طول دو دهه اخیر روندی نزولی داشته است. در مورد صندوق بازنشستگی کشوری و سازمان تامین اجتماعی این نسبت به ترتیب ۸۶ و ۴۸ است. در سازمان تامین اجتماعی نیز بخش قابل توجهی از منابع پرداختی برای مستمری به مشترکین بازنشسته و وظیفه‌بگیر از محل درآمدهای حاصل از کسورات دریافتی از مشترکین شاغل تامین می‌شود که در صورت تداوم روند کنونی کاهش نسبت پوشش حمایتی، ممکن است این صندوق با چالش‌های جدی در انجام تعهدات آتی خود در آینده روبرو گردد. با توجه به وجود ارتباط بین‌نسلی در سیستم‌های مستمری صندوق‌ها، هزینه‌های عدم توجه به چالش‌های پیش رو بر دوش نسل شاغل امروز (نسل بازنشسته آینده) خواهد بود. اما برای جلوگیری از وقوع بحران مذکور و حداقل کردن ابعاد اقتصادی واجتماعی آن چه تمهیداتی می‌توان در برنامه ششم توسعه در نظر گرفت نگاهی به سیستم‌های مستمری در ایران حاکی از آن است که در مقایسه با بسیاری از کشورها مولفه‌هایی از این سیستم‌ها از استانداردهای موجود فاصله‌منداری دارند که وضعیت کنونی صندوق‌ها تا حدود زیادی بر آیند همین مولفه‌ها است که به اختصار به آنها پرداخته خواهد شد. نخست آنکه در کشورمان علیرغم این که امید به زندگی افراد با بسیاری از کشورهای دیگر تفاوت چندانی ندارد، پرامتر سن بازنشستگی نسبت به این کشورها بسیار پایین است. حتی در بسیاری از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، افزایش سن بازنشستگی با افزایش سن فعلی (مثلاً ۶۵ سالگی) باز هم مورد توجه قرار می‌گیرد. در ایران برای افرادی که از ۲۰ سالگی وارد بازار کار می‌شوند، سن بازنشستگی ۵۵ سالگی است. نکته قابل توجه آنکه حتی با وجود پایین بودن سن بازنشستگی در سال‌های گذشته، اجرای طرح‌های بازنشستگی پیش از موعد تعهدات سنگین و بدون پشتوانه مالی فراوانی را بر صندوق‌ها تحمیل کرده‌است.

نکته دوم، نحوه محاسبه مزایای مستمری در ایران است. سیستم‌های مستمری در ایران دارای یکی از بالاترین نرخ‌های تعلق‌پذیری (Accrual Rate) در جهان هستند که در نتیجه آن نرخ جایگزینی مستمری خالص (Net Pension Replace-ment Rate) بیش از ۱۰۰ درصد درآمد پیش از دوران بازنشستگی است که موردی ناآدر در لایه‌های بیمه‌ای سیستم‌های مستمری در جهان است. در جهت بهبود توزیع در آمد نرخ‌های تعلق‌پذیری را می‌توان برای گروه‌های با درآمد پایین‌تر حفظ کرد و از طرفی هم آن را برای گروه‌های بالای درآمدی کاهش داد. این کار نه تنها تعهدات سیستم مستمری را کاهش می‌دهد، بلکه گامی موثر در راستای کاهش نابرابری در جامعه ایران است. نکته آخر آنکه ساختار قانونی حمایت از بازنشستگان قانونی در سیستم‌های مستمری ایران در نوع خود پدیده‌ای نادر محسوب می‌شود. بار مالی عمده بخشدگی‌های بیمه‌ای مانند قانون حمایت از دختران و وظیفه‌بگیر به عنوان وراث قانونی و موارد مشابه بی‌ارتباط با اهداف ذاتی سیستم‌های مستمری، عمدتاً بر دوش نسل شاغلی است که با ادامه روند کنونی صندوق‌های مستمری ممکن است حتی وارد قدر به دریافت اصل پولی که به صورت کسورات وارد صندوق کرده است نباشد. این حال برنامه ششم توسعه فرصتی مغتنم است تا در فضایی عقلانی و به دور از احساسات به موارد بالا پرداخته شود. با توجه به فشارهای کوتاه مدتی که ممکن است بر سر راه اصلاحات پارامتریک به دولت‌ها وارد شودود در عزم آنها برای پیگیری این اصلاحات خلل وارد کند، بهتر آن است که این اصلاحات پارامتریک و اصلاحات ساختاری در قالب قانون برنامه تصویب شوند تا حداقل ضمانت اجرایی بر خوردار شوند.

عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی تهران